

HUN KALKER BYEN RØD

Lise Trampedach er en passioneret farvehandler fra Græsted, der udvikler sin egen kalkmaling i alverdens smukke kulører. Vi har bedt hende om at føre os ind i kalk- og farvepigmenternes verden og give os nyttige malertips.

Lise er oprindelig uddannet dekoratør, og hun kan ikke lade være med at samle regi. Dette lille stilleben står i gangen foran skabene, der er malet med kalkmalning.

HVOR KOMMER KALKEN FRA?

Den kalk, som Lise Trampedach bruger i sin maling, er det, man kalder hydraulisk kalk. Navnet hydraulisk stammer fra det græske ord hydro, som betyder vand. Hydraulisk kalk fremkommer ved brænding af kalksten, der indeholder mere end seks procent ler og kisel. Hydraulisk kalk er kendetegnet ved, at den hærdet ved tilsætning af vand, modsat lufthærdende kalk, der hærdet ved hjælp af luftens indhold af CO₂. Den hydrauliske kalk importeres fra Tyskland, Frankrig og Portugal, hvor der er egnede kalksten, og det er også importeret kalk, Lise bruger. Her i Norden har vi også tidligere produceret kalk til restaurering af bygninger. Og på Bornholm er der stadig mindre lokale produktioner, for kalkstenene dukker op til overfladen på Sydbornholm i Aaker og Pedersker.

1. Lise Trampedach i sit værksted i Græsted. Hun er i fuld gang med at blande kalkmaling til dagens produktioner. Kalkmalingen skal røres i 10 minutter, så kalk og pigmenter bliver godt blandet. Lise er heldigvis tålmodig og går ikke på kompromis med kvaliteten. 2. Den færdige maling skal blandes dagen før, man skal male med den, så pigmenterne bliver helt opløst. Farven her hedder dust turquoise. Den ser mørk ud i skålen, men når den tørrer op, bliver den samme farve som farveprøven på labelen ved siden af skålen.

De fleste tager på storbyferier for at fornemme byens sus, shoppe tøj og sko, gå på museer eller få en gourmetoplevelse, men for Lise Trampedach er det noget helt andet, der står hendes hjerte nært. Hun studerer murværk. Især er Lise meget glad for at tage til Rom, hvor alle de gamle husfacader bliver nøje gransket. Hun betragter strukturer og farver på de ofte temmelig forfaldne vægge og kan bruge timer på fortabelse i den for hende utroligt smukke patina. Denne inspiration tager hun derefter med hjem til sit værksted i Græsted i Nordsjælland, hvor hun eksperimenterer med forskellige maleteknikker, blander kalkmaling og fremtryller de skønneste farvenuancer, som hun sælger under labelen Kalk by Trampedach.

Lise har efterhånden oparbejdet en stor fornemmelse for kalkmaling, som er hendes store passion og speciale. Hun kender teknikkerne og materialerne til bunds og ved, hvilke kvaliteter hun vil have.

– Og der er kvalitetsforskel på kalk og dermed den kalkmaling, man får ud af den. Jeg har prøvet at eksperimentere med en billigere kalk, men jeg brød mig ikke om resultatet, siger Lise.

LUFTRESENDE OG SUNDT FOR INDEKLIMAET

Lise fortæller, at der er mange gode grunde til at vælge kalkmaling til boligen i stedet for den traditionelle plastikmaling, der ofte vælges pr. automatik.

KØB LISES MALING

Vil du købe Lise Trampedachs egen kalkmaling, kan du finde farver og priser på hendes hjemmeside kalkbytrampedach.dk eller ved at ringe på tlf. 53 61 02 83.

Der findes også andre firmaer, der sælger kalkmaling, fx:

Jotun. Jotun.dk. Tlf. 76 30 32 00.

Jeanne d'Arc Living/Vintage Paint. Ring på tlf. 36 93 20 10 for nærmeste forhandler.

1. Kalk og to farvepigmenter, som bliver til den støvede nuance garden green, når den tilsættes vand. 2. Når en væg skal males, skal det gøres i et stræk, og der må ikke holdes pause, for så vil det kunne ses. Lise maler heller ikke kanterne først, og hvis der er noget, der skal rettes, gør hun det i næste lag. 3. Her får væggen andet lag. Lise begynder igen fra et hjørne øverst og arbejder sig nedad. 4. Den færdige væg, der har fået to lag maling. Her med et vintagebord, som også har fået en gang kalkmaling.

man først startet med kalkmaling, bliver det ofte en lang kærlighedsaffære, siger Lise smilende og forklarer, at malingen har sit eget liv og kan ændre sig alt efter vejr og alder.

– Den changerer og patinerer smukt, og derudover holder den sig også ren. Overfladen fornyr sig, og det er alt i alt et meget mere levende produkt, der bare bliver smukkere med tiden, siger Lise passioneret og forklarer, at kalkmaling egner sig til stort set alle overflader.

– Du kan male med kalk oven på plastmaling, cement, gips, sandspartlede overflader, mursten, beton osv., men ikke på vandafvisende flader, der først skal males med en akrylgrunder. Du kan bruge malingen både inden- og udendørs og på møbler, og som jeg også gør på urtepotter eller krukker, der trænger til en makeover, siger Lise.

Da kalkmaling er et naturprodukt, kan farven variere og skifte karakter, alt efter hvad man maler på, og efter hvilken maleteknik man bruger.

– Du kan opnå en støvet, mat, velouragtig overflade med mere løse penselstrøg eller et rå, lækkert look med en mere aggressiv teknik. Du får størst effekt, jo mørkere farven er, forklarer Lise.

NATURLIGE FARVEPIGMENTER FRA MINERALER OG PLANTER

Cypriotisk umbra natur, brændt siena, marokkansk okker og venetiansk rød er bare nogle af navnene på de naturlige pigmenter, Lise bruger i sin kalkmaling. Hun bruger også enkelte syntetiske farver,

LISES TIPS TIL KALKMALING

- Alle nypudsede vægge skal være tørre, før de kalkes. Bland kalkmalingen op med vand dagen før brug for at opløse pigmenterne.
- Påfør kalkmalingen med en langhåret pensel af god kvalitet. Dyp kun den nederste tredjedel af penslen, og mal i korte, krydsende strøg op og ned eller i bløde sving. Træk kalkmalingen ud på overfladen i tynde lag, men så alle små fordybninger eller revner fyldes.
- Mal en test for at sikre dig, at det er den farve, du ønsker. Hvis du vil have en større effekt på din væg, kan du mixe dine strøg ved at have en tyndere maling i en anden beholder. Maler du en ru væg, vil det lette dit malerarbejde, hvis du sprøjter vand på den med en forstøver, inden du maler. Blev ikke forskrækket – den våde maling er meget mørkere end det færdige resultat.
- Rør jævnligt i malingen med rørepind eller piskeris under arbejdet.
- Mal tynde lag – to lag er almindeligvis tilstrækkeligt for at dække. Lad det tørre fuldstændigt mellem hvert lag.
- Ved arbejde på store områder skal kanter og overgange holdes fugtige, så de ikke tørrer ud og danner synlige streger. Vær evt. flere om at male de store flader. Færdiggør altid en hel væg for at undgå farveforskelle.
- Arbejd ikke udendørs i temperaturer under 8° eller over 30° eller i meget fugtigt miljø. Beskyt nykalkede områder mod direkte sol, tørrende vind og regn i tre-fire dage (længere i fugtigt vejr), når du maler udendørs.
- Udendørs overflader skal altid have vand før kalkmaling. Brug almindeligt rent vand, og påfør det med en vandforstøver.
- Enkelte mørke farver kan smitte af, fordi de har lået mere farvepigment, end kalken kan optage. Til disse farver kan du først bruge en primer, der påføres i meget tynde lag.
- Kalkmaling er tre uger om at hærde. Derfor kan den godt smitte lidt af i starten, og man kan komme til at skramme overfladen. Så vær lidt forsigtig med den.

Lise har stor passion for vintageting, som hun ofte køber med hjem fra rejser i Sydeuropa. Hun fortæller, at man sagtens kan male med kalkmaling på møbler, nips, krukker og som her en metallisestage. Ønsker man, at malingen ikke skal smitte af, kan man give overfladen et lag voks eller først en primer til kalk. Lise har 130 forskellige farver i sit sortiment, så der er masser af muligheder for at eksperimentere derhjemme. Alle farverne er blandet af hydraulisk kalk og naturpigmenter, og alt er håndlavet i produktionen.

bare fordi de er så flotte, fx en permanent gul farve. Men den er ret dyr, da et kilo pigmentfarve koster knap 3.000 kr.

– I dag fremstilles mange pigmenter syntetisk, men de er ikke altid kalkægte. Derfor bruger jeg for det meste de naturlige, som interagerer bedre med kalken. Kalken kan nemlig "spise" farven væk i de syntetiske farver, fx i farven ultramarinblå, som er fremstillet kunstigt siden 1826, og som heller ikke er billig. Den blandede maling skal bruges inden for fem dage, ellers mister malingen farven. Men når den først er malet på, bevares farven, fortæller Lise.

De naturlige pigmenter er udvundet fra mineraler og planter, og enkelte er af animalsk oprindelse. Historisk har man udvundet visse farver fra dyr. Fx er indisk gult fremstillet af urin fra køer, der er blevet fodret

med mangoblade. Sepia er lavet af brunligt blæk fra blæksprutter og et rødt pigment, mens kraplak oprindeligt kommer fra cochenneskjoldlusen. Animalske farver og plantefarver kaldes organiske pigmenter.

Uorganiske pigmenter er derimod de såkaldte naturligt forekommende jordfarver, der har været kendt siden tidernes morgen. De er oftest løse sten eller jordarter, som ikke behøver megen forarbejdning. Nogle af dem kan ved glødning ændre farve – det er så jernforbindelserne, der iltes og ofte giver mere rødlige toner.

– De uorganiske farver er i hovedreglen langt mere holdbare over for lysets og luftens påvirkning end de organiske pigmenter. De er de mest lysægte pigmenter, der findes, og de kan holde deres farve nuance gennem mange år, fortæller Lise.